

Všetička, František

Przybyszewski v Poznani

Opera Slavica. 2001, vol. 11, iss. 1, pp. 38-39

ISSN 1211-7676

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/117363>

Access Date: 18. 02. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

лекции для внимательной публики. Иностранцу есть многому в Институте учиться. Узнать больше можно также по интернету – <http://slawistik.uibk.ac.at>. Итак, хочется пожелать Институту дальнейших успехов на пути развития австрийской славистики, компаратистики и научного сотрудничества.

Кветуше Лепилова

Przybyszewski v Poznani

Počáteční tvůrčí fáze Stanisława Przybyszewského je spjata s německým prostředím, v němž nejen žil, ale německy také psal. Dvakrát se z tohoto prostředí vrátil do Polska. Poprvé se tak dalo na podzim 1898, kdy se po pobytu v Berlíně, Norsku a Španělsku uchýlil do Krakova, kde byl přivítán s velkou slávou. Podruhé se tak stalo roku 1919, kdy po třináctileté pobytu v Mnichově se po menších peripetiích (mezi něž patřila rovněž Praha) přestěhoval spolu se svou ženou do Poznane.

Stanisław Przybyszewski měl po přesídlení do Poznane již padesát let. Do města přibyl koncem června 1919. V listopadu téhož roku nastoupil místo na poznaňském ředitelství pošty, kde pracoval jako náčelník překladatelského oddělení. Poznaň byla do konce první světové války německá a Przybyszewského důvěrná znalost němčiny byla vítána zejména v oblasti poštovní terminologie. O charakteru a obtížnosti své práce Przybyszewski svému příteli Alexandru Guttremu do Mnichova v květnu 1920 napsal: „Mimo to ta těžká a vyčerpávající úřední práce na ředitelství pošty! Po několika hodinách jsem tak unavený, že jsem šťastný, když mohu celé odpoledne odpočívat. Ale zvolna jsem si tomu už zvykl. Zpracovávám polsko-německý slovník poštovních technických výrazů a to mi umožňuje lépe snášet zátěž úřední práce. Přitom to může být skutečně produktivní práce, v každém případě se vyplácí lépe než psaní pro pány nakladatele.“ Przybyszewski setrval v tomto zaměstnání do září 1920.

Stanisław Przybyszewski spolu s manželkou Jadwigou bydleli v Poznani na hlavní poště, kde Przybyszewski nejen pracoval, ale měl také služební byt (dnes Tadeusza Kościuszki 77). Budova hlavní pošty byla sice relativně nová, Prusové ji postavili krátce před první světovou válkou, ale její vzezření bylo a je ryze germánské – je postavena v pruském stylu, jak jej známe např. z památníku bitvy u Lipska. Čišeľa z ní (a čiši dodnes) okázalost, která neměla nic společného se soudobými modernistickými tendencemi v architektuře. Modernista Przybyszewski se v této antimodernistické budově nepochybně necítil dobře.

Největším uměleckým úspěchem Stanisława Przybyszewského za jeho poznaňského pobytu bylo uvedení dramatu *Město* v poznaňském Velkém divadle. Úspěch byl natolik výrazný, že Przybyszewského podnítil k tomu, aby usiloval o uvedení *Města* ve Varšavě. S jistým zpožděním k tomu došlo v listopadu 1921, kdy jej inscenovalo Divadlo rozmanitostí.

Jak tomu v Przybyszewského životě často bylo, po úspěchu docházelo k opaku, přechásto ke skandálu. Tak se stalo i v Poznani, kde se ke spisovateli překvapeně zcela nečekaně objevila jeho nemanželská dcera Stanisława, která právě absolvovala maturitu na krakovském reálném gymnáziu. Stanisława se narodila roku 1901 malířce

Aniele Pajakówné a její otec, jenž ji léta neviděl, byl jí doslova očarován. Zcela jinak zareagovala jeho manželka Jadwiga, již byla matka Stanisławy kolem roku 1900 vážnou rivalkou ve vztahu k Stanisławu Przybyszewskému. Jadwiga, bývalá manželka básníka Jana Kasprowicze, svoji antipatii vůči Pajakówné starší přenesla i na její dceru. Mezi oběma manželami došlo k roztržce, která v červenci 1920 vyvrcholila spisovatelovým odchodem od ženy. Przybyszewski, psychicky vykořeněný, se uchýlil ke svým přátelům do Gostyna, kde jistou dobu setrval. Před svou ženou sice tajil místo svého pobytu, ale ta jej nakonec vyhledala a poddajného a nerozhodného Przybyszewského přimněla k závazku, že se v budoucnu nebude stýkat se svou nemanželskou dcerou. Przybyszewski slíbil, ale později svůj slib nejméně jednou porušil. Stanisława Przybyszewska vyrostla ve vynikajícího umělce, napsala dramatickou trilogii z doby Velké francouzské revoluce, z níž zejména tragédie *Případ Danton* patří k tomu nejlepšímu, co z jejího pera vyšlo. Autorka sama zemřela nedlouho po otcově smrti – v srpnu 1935 v Gdaňsku.

Případ Danton je první hra, kterou jsem shlédl na polské scéně a dodnes mi nevymlizel ten intenzivní zážitek, jímž na mne tato inscenace zapůsobila. Četba Przybyszewského trilogie *Homo sapiens* mne nechala chladným, inscenace *Případu Danton* Stanisławy Przybyszewské mne doslova fascinovala. Myslím, že nijak nenadsadím, když řeknu, že toto drama mi otevřelo cestu k polské kultuře.

Przybyszewského návrat do Poznaň byl neslavný, jeho choti pak se město protivilo už od počátku, výsledkem toho bylo, že v září 1920 Poznaň opustili. Odjeli do Gdaňska, kde Przybyszewski v říjnu 1920 nastoupil místo knihovníka na ředitelství polských drah. Začala se tak poslední fáze jeho života.

František Všečička

Biografie jednajících postav v Evženu Oněginovi

Ve všech ilustracích, uveřejněných v knižním vydání Puškinova „Evžena Oněgina“, jsou Oněgin a Lenskij zobrazeni jako mladí muži. To odpovídá textu Puškinova veršovaného románu. Zdá se však, že ilustrátoři nikdy nečetli příliš pozorně Puškinův text. A tak Lenskij bývá občas představen jako jinoch se světlými vlasy, někdy krátce ostříhanými. Přitom autor jasně píše (II. kap., VI. strofa), že Lenskij měl

...кудры черные до плеч

Vysvětlení, proč Vladimír Lenskij má černé vlasy, najdeme na jiném místě (II. kap., XII strofa):

..... Ленский
Везде был принят как жених ...
Все дочек прочили своих
За полурусского соседа